

STATUS:
goedgekeurd BB
19/12/2011

Datum laatste wijziging:
19/12/2011

Toetsing aandachtsgebied

HEIST-OP-DEN-BERG - RASHOEVE

De methodologie en achtergrond die geleid hebben tot de opmaak van deze fiche zijn terug te vinden in de bekkenspecifieke bundel.

ID: NET_09

GELEGEN IN: Actueel waterbergingsgebied¹: NET_AW_013
Waterconserveringsgebied²: NET_WC_144; NET_WC_298

1 Situering

1.1 Algemeen

Gemeente(n): Heist-op-den-Berg

Provincie(s): Antwerpen

Geografische beschrijving:

Het aandachtsgebied ligt ten zuiden van de gemeente Heist-op-den-Berg (ten zuiden van de Liersesteenweg) en ten noordwesten van Heist-Goor. Het noordelijke deel van het aandachtsgebied wordt begrensd door de Rashoevebeek. Ten zuiden en ten westen bevindt zich de Rashoevewijk. Ten oosten zijn weilanden gesitueerd.

Figuur 1: Ruime situering op topografische kaart

¹ Actueel waterbergingsgebied: De voor waterberging geschikte gebieden die ook effectief door het watersysteem worden aangesproken voor waterberging. Het zijn zones waar een waterbergingsfunctie mogelijk is, m.a.w. waar er geen wateroverlast is voor de bestaande bebouwing (Gebieden die reeds bebouwd zijn ongeacht hun bestemming)

² Waterconserveringsgebied: Gebieden waar de neerslag van nature lang wordt vastgehouden. Ze fungeren omwille van hun specifieke bodemeigenschappen als een natuurlijke spons door het water een tijd vast te houden en vertraagd af te voeren en zijn daardoor van groot belang om o.m. verdroging en overstromingen te voorkomen.

Figuur 2: Gedetailleerde situering op stratenplan

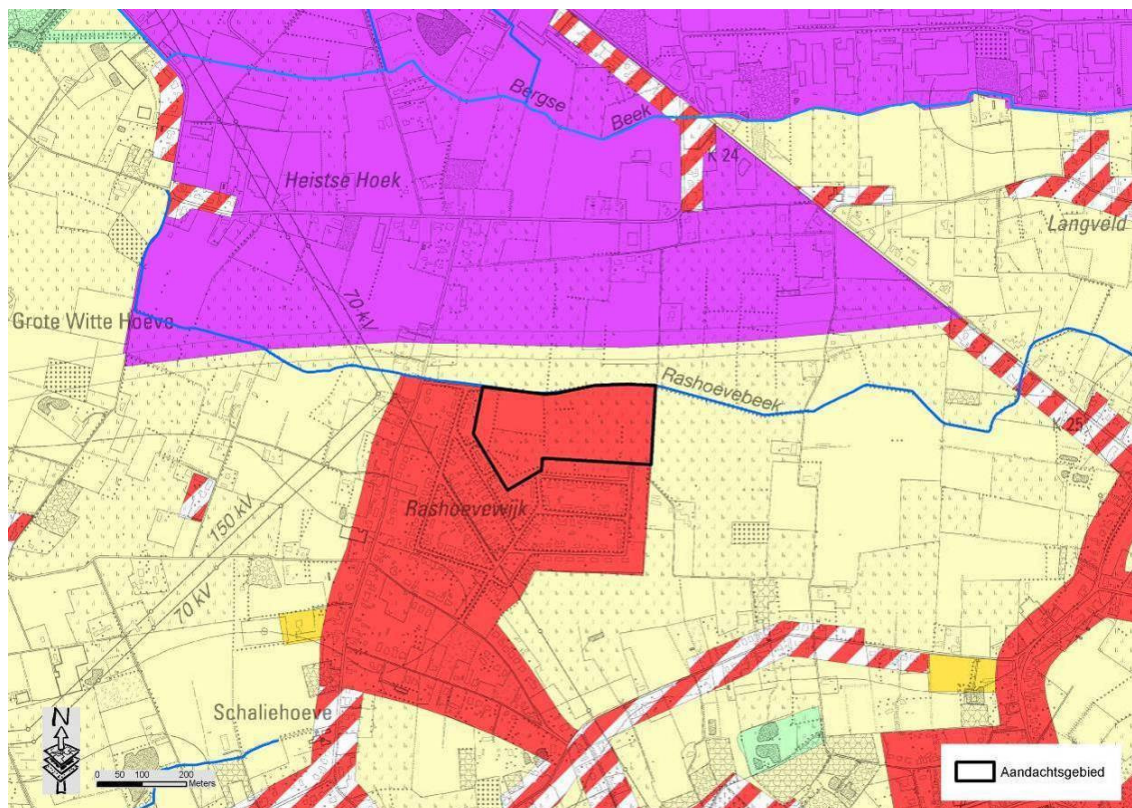

Figuur 3: Situering orthofoto 2003

1.2 Bestemming

Gewestplanbestemming:

Het aandachtsgebied is volledig gelegen in woongebied. Het gebied sluit aan bij het woongebied Rashoevewijk in het zuiden en het westen. De noordelijke en oostelijke zijde grenst aan agrarisch gebied. Ten noorden is dit agrarisch gebied zeer smal en situeert zich aansluitend industriegebied. De noordzijde van het aandachtsgebied wordt begrensd door de Rashoevebeek. De geldende bestemming laat de ontwikkeling van het aandachtsgebied toe.

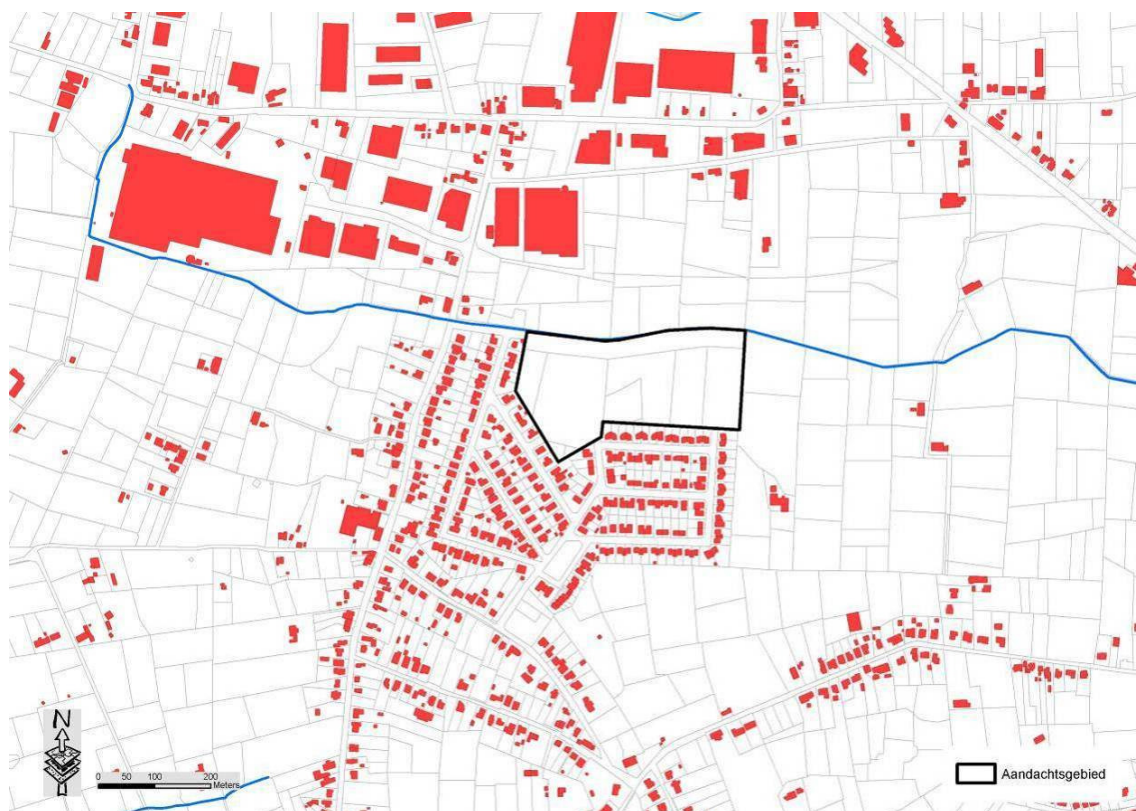

Figuur 4: Situering gewestplan

1.3 Bodemgebruik

Huidige staat van ontwikkeling:

Het aandachtsgebied bevindt zich in een nog onbebouwde zone. In het zuiden en het westen grenst het aan bestaande verkavelingen (zie Figuur 3 en Figuur 5). Het oosten grenst aan onbebouwd agrarisch gebied. Ook aan de linkeroever van de Rashoevebeek, ten noorden van het aandachtsgebied, bevindt zich een onbebouwde agrarische zone. Het noordelijk deel van het gebied, grenzend aan de Rashoevebeek, is ingericht als ingedijkt bufferbekken met een rietvegetatie (zie hydrografische beschrijving en bijlage 1). De oostelijke helft van het gebied is weiland. Het zuidwestelijk deel is bebost terwijl het noordwestelijk deel bestaat uit weiland met bebossing aan de rand.

Figuur 5: Situering op cadmap (datum:1/1/2009)

1.4 Hydrografie

Bekken: Netebekken

Deelbekken: Benedengebied Grote Nete

Betrokken waterlo(o)p(en): Rashoevebeek (VHAG-code: 8754; 3de categorie)

Hydrografische beschrijving:

De noordelijke grens van het aandachtsgebied wordt gevormd door de Rashoevebeek, onbevaarbare waterloop van derde categorie. 2.5 km verder mondt de Rashoevebeek uit in de Bergebeek (2de categorie) die verder stroomafwaarts uitkomt in de Grote Nete.

Uit het DTM kan afgeleid worden dat het aandachtsgebied tot de vallei van de Rashoevebeek behoort. T.o.v. de zuidwestelijke zone van de Rashoevewijk is het duidelijk lager gelegen (Figuur 6).

Figuur 7 geeft duiding bij de huidige hydrologische situatie. Rond 1999–2000 werd t.h.v. de Rashoevestraat een keermuur gebouwd om de woonwijk te beschermen tegen overstromingen vanuit de Rashoevebeek. De keermuur werd initieel aangelegd tussen de inspectieputten (Aquafin) en de Rashoevebeek. Bij hevige regenval werd het rioleringsstelsel echter overbelast waardoor gemengd afvalwater door de hoge druk uit de putten terug in de woonwijk stroomde. De keermuur werd daarop verplaatst en situeert zich nu tussen de Rashoevestraat en de inspectieputten.

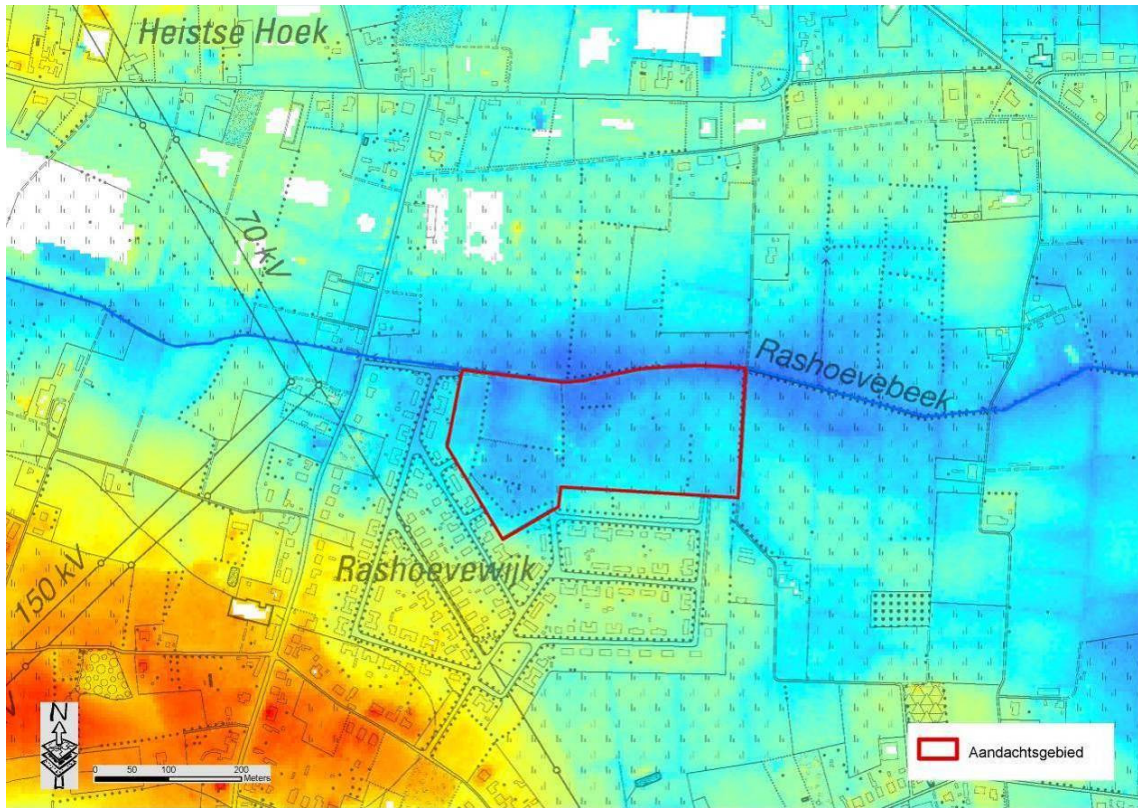
In 2004 werd een vergunning afgeleverd voor de aanleg van een bufferbekken langs de Rashoevebeek aan de zijde van het aandachtsgebied. De dijken van dit bufferbekken werden (onnodig) hoog aangelegd om geen grondoverschotten te hebben. Halverwege is er een uitsparing in de dijk langs de Rashoevebeek (zie bijlage 1: fotoreportage terreinbezoek 25 augustus 2011) waarlangs het water op piekmomenten uit de Rashoevebeek in het bufferbekken kan stromen. Aan de linkeroever van de Rashoevebeek ligt het terrein echter lager waardoor eerst dit gebied deels onder water zal komen te staan vooraleer het bufferbekken gevuld wordt. Voornamelijk de stroomafwaartse helft van het bufferbekken vervult zijn functie. De stroomopwaartse en hoger gelegen helft staat quasi permanent droog. T.h.v. de Kleine Langveldstraat loopt het bufferbekken via een buis terug leeg in de Rashoevebeek. Deze uitlaat is in principe voorzien om indien nodig afgesloten te kunnen worden, zodat er meer gebufferd kan worden in het bekken. In dat geval zou waarschijnlijk een waterdiepte van ongeveer 1 meter kunnen gehaald worden, daar waar het momenteel vermoedelijk slechts een twintigtal cm zou bedragen. Deze functie werd tot op heden nog niet benut. Bij zware regenval overstroomt de Rashoevebeek ook stroomafwaarts het bufferbekken.

Door de aanleg van het bufferbekken is de Rashoevebeek afgesloten van een deel van zijn natuurlijke vallei (laagst gelegen delen langs de beek volgens DTM: figuur 6). Het aandachtsgebied overstroomt momenteel dus niet meer vanuit de Rashoevebeek doordat het bufferbekken de facto een dijk vormt (Het bufferbekken is op het DTM nog niet zichtbaar vermits het dateert van na de opmaak van het kaartmateriaal).

De rechterhelft van het aandachtsgebied blijft ook na de aanleg van het bufferbekken wel nat en drassig. Twee grachten wateren af naar een drain, parallel aan en ten zuiden van het bufferbekken, die afwatert naar de gracht langs de Kleine Langveldstraat. Bij hoge waterstanden komt deze afwatering in het gedrang. In de linkerhelft van het aandachtsgebied wateren twee grachten af naar het bufferbekken (verbinding via een buis).

Halverwege het aandachtsgebied is het terrein opgehoogd. Nochtans was dit oorspronkelijk het laagst gelegen deel van het aandachtsgebied (zie ook figuur 6).

Ten noorden van de Rashoevebeek stroomt overtollig water (onbufferd) van het industrieterrein richting Rashoevebeek (zie ook info RO vergunningstoestand – punt 3.2).

Figuur 6: Hydrografische situering: DTM

Figuur 7: Huidige hydrologische situatie

1.5 Motivering afbakening aandachtsgebied

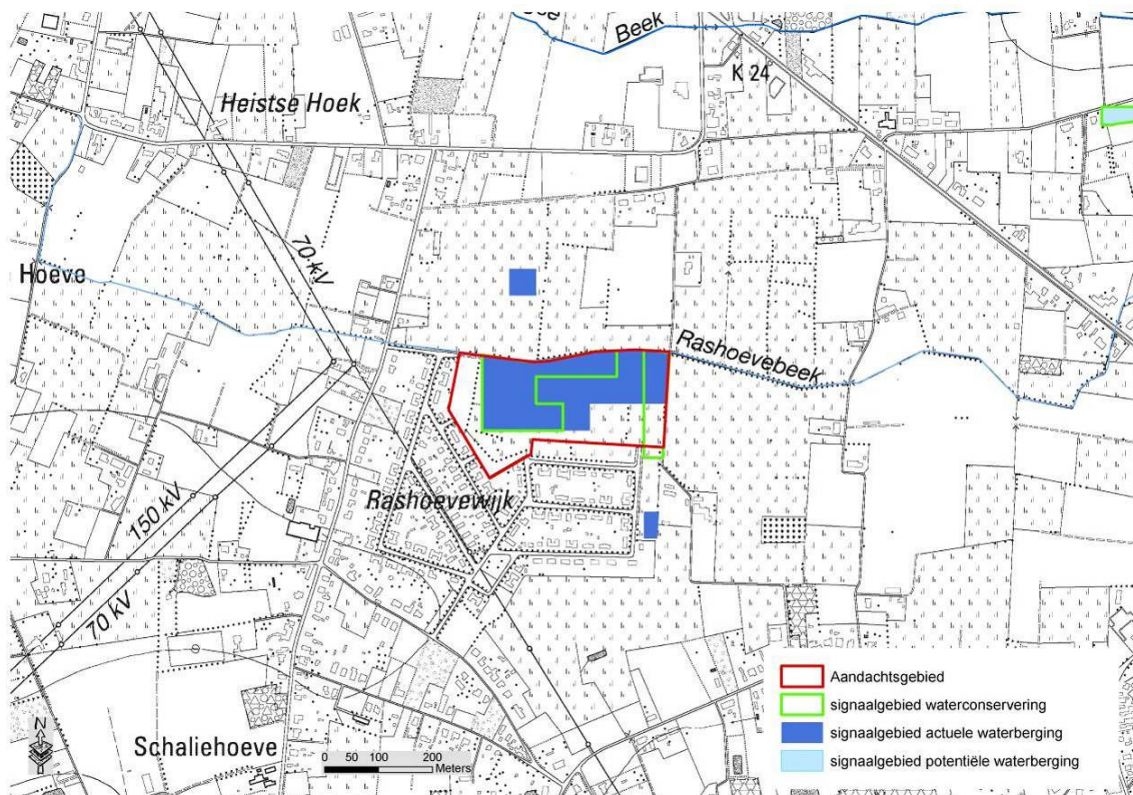
Reden afbakening

- 1) Er komen meerdere signaalgebieden voor (NET_WC_144, NET_WC_298, NET_AW_013)
- 2) Dit aandachtsgebied betreft een alluviale, natte bodem langs de Rashoevebeek.
- 3) Het planningsproces 'Afbakening kleinstedelijk gebied Heist-op-den-Berg' is lopende. De voorstudie voor de afbakening van het kleinstedelijk gebied Heist-op-den-Berg werd in zitting van 25 november 2010 door de deputatie van de provincie Antwerpen goedgekeurd als basis voor de opmaak van provinciale ruimtelijke uitvoeringsplannen.

Manier van afbakenen

Het aandachtsgebied is op perceelsniveau afgebakend cfr. de grenzen van de gewestplanbestemming die overlappen met de signaalgebieden.

De afbakening wordt mede bepaald door de aanwezige bebouwing en spitst zich toe op het onbebouwd gedeelte binnen het woongebied. Bebouwde percelen zijn uit het aandachtsgebied gelaten.

Figuur 8: Situering van de signaalgebieden (blauw: actueel waterbergingsgebied, groen: waterconserveringsgebied)

2 Juridische toets

2.1 Watertoetskaarten³

De watertoetskaarten zijn bij besluit van de Vlaamse Regering juridisch vastgelegd. De kaart wordt gehanteerd als instrument om te beoordelen of een project al dan niet een mogelijk significante invloed heeft op het watersysteem waarvoor een advies van de bevoegde waterbeheerder noodzakelijk is.

Overstromingsgevoelige gebieden:

Quasi het volledige aandachtsgebied is effectief overstromingsgevoelig gebied. Enkel de zuidoostelijke tip is niet als dusdanig ingekleurd (Figuur 9). Dit betekent dat de ontwikkeling van het aandachtsgebied mogelijks een significant effect heeft op het watersysteem. Dit wordt best voorkomen en slechts in tweede instantie gecompenseerd. Ook het reeds bebouwde deel van de Rashoevewijk ten westen van het aandachtsgebied en het agrarisch gebied ten noorden is effectief overstromingsgevoelig gebied.

Het aandachtsgebied is niet gelegen in mogelijk overstromingsgevoelig gebied.

Infiltratiegevoelige bodems:

Op de zuidelijke tip en een strook langs de Rashoevebeek na, is het aandachtsgebied volledig gekarteerd als infiltratiegevoelige bodem. Dit houdt voornamelijk verband met de lichtere textuur van de gronden (lemig zand, licht zandleem).

Grondwaterstromingsgevoelige gebieden:

Het volledige aandachtsgebied ligt in een zone die matig gevoelig is voor grondwaterstroming. Dit betekent dat wanneer ondergrondse constructies met een diepte van meer dan 5m en een horizontale lengte van meer dan 100 m voorzien worden in het aandachtsgebied men wellicht een effect op het grondwater heeft.

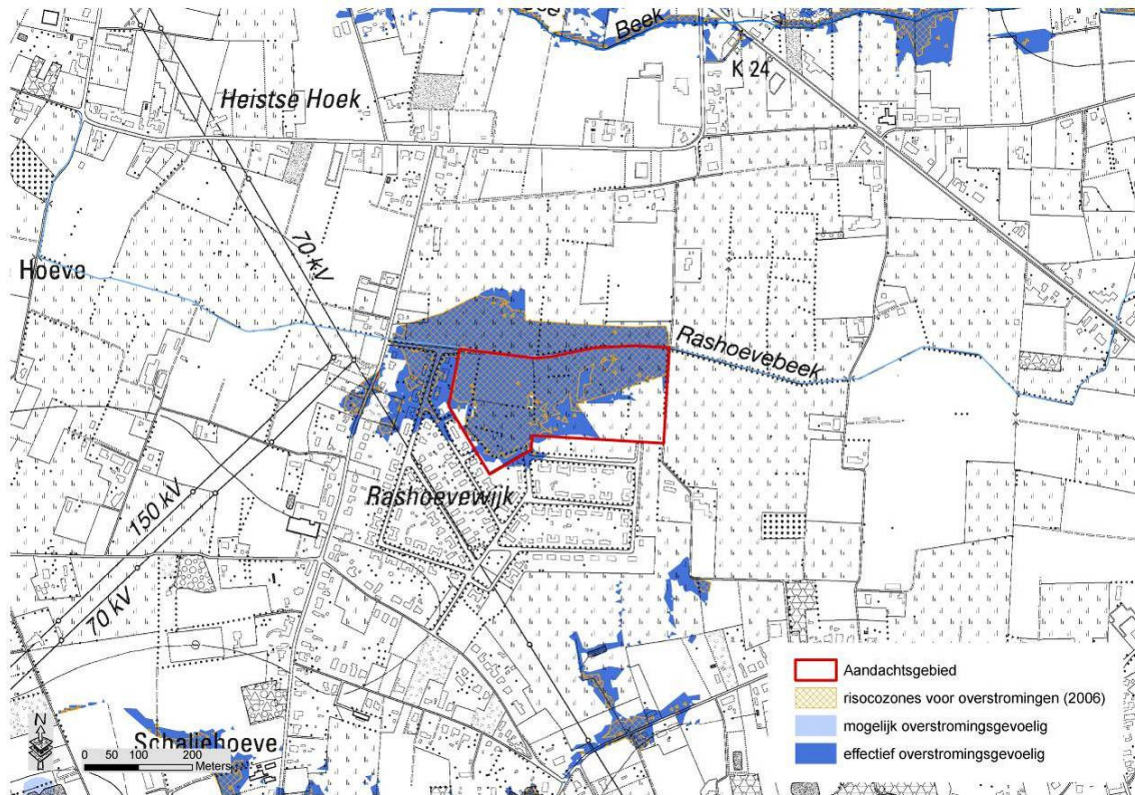
2.2 Federale kaart risicozones voor overstromingen⁴

De risicozones voor overstromingen bevat een nauwkeurige afbakening van risicovolle gebieden met betrekking tot de natuurrampenverzekering. De criteria waarop de risicozones worden afgebakend, zijn bepaald in het K.B. van 12 oktober 2005 waardoor enkel de gebieden getoond worden met minstens 30 centimeter overstromingsdiepte. Dit is voor quasi het hele aandachtsgebied het geval. Het overgrote merendeel van het aandachtsgebied is nl. gelegen in risicozone voor overstromingen (Figuur 9). Enkel de zuidoostelijke tip valt hier buiten.

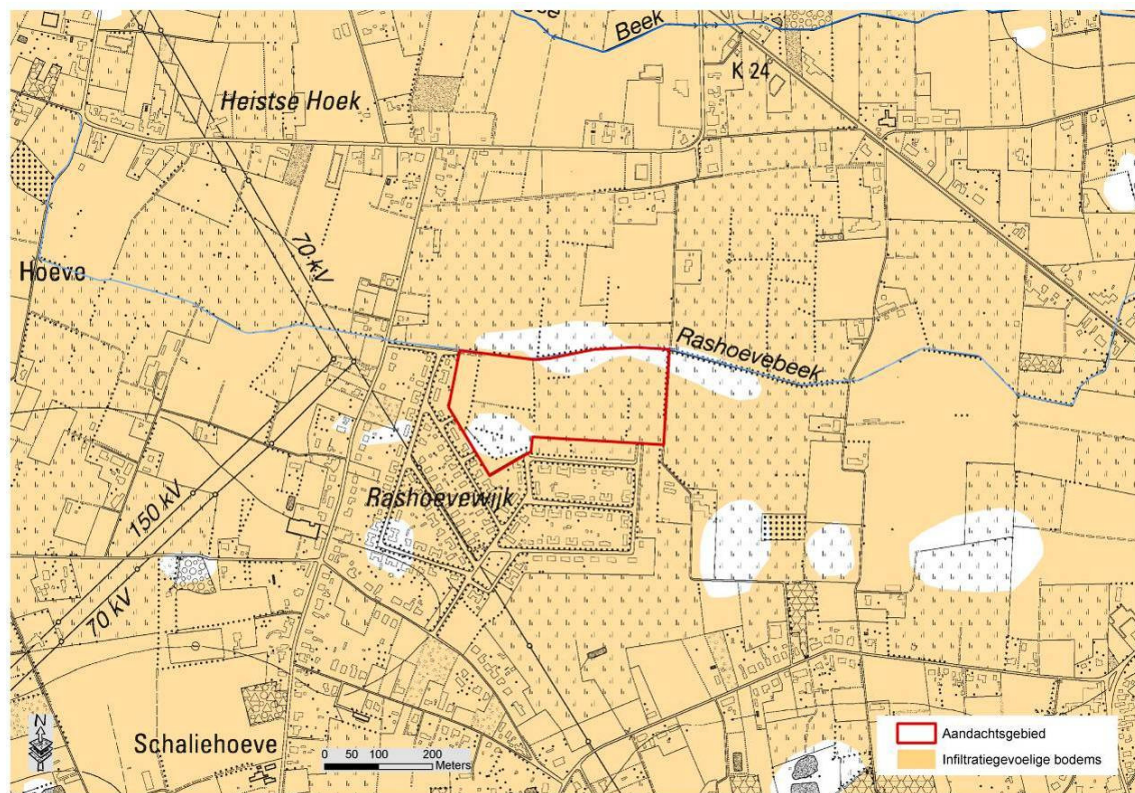
De ligging in risicozone heeft een aantal juridische en financiële implicaties: conform art. 68-7 § 3, kunnen de verzekeraars m.b.t. het gevaar brand, weigeren dekking te verlenen tegen overstroming als het gaat om een gebouw dat later werd opgericht of verbouwd dan achttien maanden na datum van bekendmaking in het Belgisch Staatsblad van het koninklijk besluit, dat een zone waarin het gebouw zich bevindt, als risicozone klasseert. Wie in een risicozone woont zal meer betalen voor de verzekering.

³ Besluit van de Vlaamse Regering tot vaststelling van nadere regels voor de toepassing van de watertoets, tot aanwijzing van de adviesinstantie en tot vaststelling van nadere regels voor de adviesprocedure bij de watertoets, vermeld in artikel 8 van het decreet van 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid (20 juli 2006)

⁴ Risicozones voor overstroming, versie 2006 (KB 23 maart 2007)

Figuur 9: Situering watertoetskaart (overstromingsgevoelige gebieden) en de risicozones van de federale verzekeringskaart.

Figuur 10: Situering watertoetskaart: infiltratiegevoelige bodems

3 Beleidsmatige toets

3.1 Waterbeleid

Bekkenbeheerplan

De visie van het bekkenbeheerplan streeft een optimaal behoud van de waterconserveringsgebieden en de actuele en potentiële waterbergingsgebieden na. Ze streeft naar een vrijwaring van bebouwing/verharding in de waterconserveringsgebieden en de actuele en potentiële waterbergingsgebieden. Multifunctionaliteit van waterconservering en waterberging met de sectoren huisvesting en industrie is niet aangewezen. De opmaak van deze fiche is een vertaling van deze visie.

Deelbekkenbeheerplan

Actie 10-02_12 van het deelbekkenbeheerplan Benedengebied Grote Nete overlapt met het aandachtsgebied. Deze actie streeft naar het 'voorzien van bergingsmogelijkheden in de vallei van de Bergebeek'. De Bergebeek en de Rashoevebeek worden aangeduid als betrokken waterlopen. Voor de Rashoevewijk wordt volgende situatie beschreven:

De Rashoevewijk stond in september '98 onder water, want ze ligt stroomafwaarts het industrieterrein en is tevens gelegen in een natuurlijke laagte. Er werd een keermuur gebouwd om te verhinderen dat beekwater in de wijk stroomt. Echter bij felle regenbuien kan de riolering het water niet afvoeren naar de beek, waardoor het uit de kolken op de openbare wegen terecht komt. Het industrieterrein zelf heeft ook schade gehad. Er zal wel een bufferbekken aangelegd worden door de gemeente.

Doel van de actie is o.a. om wateroverlastproblemen te voorkomen. Het vermelde oplossingsscenario werd gedeeltelijk gerealiseerd onder de vorm van het bufferbekken langsheen de Rashoevebeek (zie hydrografische beschrijving). Verder zijn nog geen concrete plannen voor extra berging voorzien.

Stroomgebiedbeheerplan

Op 8 oktober 2010 werden de stroomgebiedbeheerplannen voor Schelde en Maas en het bijhorende maatregelenprogramma voor Vlaanderen vastgesteld door de Vlaamse Regering⁵.

Het plan stelt een aantal basismaatregelen en aanvullende maatregelen voorop. Basismaatregelen zijn maatregelen uit een reeds beslist beleid (bijvoorbeeld de acties uit de bekkenbeheerplannen), aanvullende maatregelen zijn bijkomende maatregelen die door het stroomgebiedbeheerplan zelf worden naar voren geschoven. Volgende maatregelen zijn hier relevant:

- basismaatregel 6_003: waar mogelijk behoud van waterconserveringsgebieden door middel van aangepast landgebruik;
- basismaatregel 6_004: vrijwaren van de actuele en potentiële waterbergingsgebieden en conserveringscapaciteit;
- basismaatregel 6_007: realiseren van nieuwe waterbergingscapaciteit en optimaliseren van bestaande;
- aanvullende maatregel 5B_008: aanleg van bijkomende bergingsgebieden ten behoeve van de verbetering van het hydraulische regime van het oppervlaktelichaam;

⁵ Alle EU-lidstaten moeten in uitvoering van de Europese kaderrichtlijn Water stroomgebiedbeheerplannen maken. Vlaanderen gaat gefaseerd en gebiedsgericht tewerk. De kaderrichtlijn Water legt de lat hoog. Vlaanderen moet nog heel wat inspanningen leveren om te voldoen aan de vereiste doelstellingen. Met een goede watertoestand die de Europese stroomgebieden moeten bereiken, wordt zowel een goede waterkwaliteit bedoeld, als de verbetering van de kwaliteit van de waterbodems en de kwantitatieve toestand van oppervlakte- en grondwater, van de flora en fauna in en rond de waterlopen, ... Het oppervlakte- en grondwater in Vlaanderen staan onder druk. De oorzaken zijn gekend: de hoge bevolkingsdichtheid, de sterke verstedelijking, de hoge graad van industrialisatie, de intensieve landbouw, de historische verontreiniging in de waterbodems, de veelal beperkte ruimte voor waterlopen, de ingrepen op hun natuurlijke structuur (baggeren, rechttrekken, oeverversteving), ... Het gebruik van oppervlakte- en grondwater voor allerlei toepassingen vraagt dat ook de waterhoeveelheden nauwlettend opgevolgd worden. Bovendien zal de klimaatverandering de problemen nog doen toenemen. Meer neerslag in de winter en lange droogteperiodes onderbroken door hevige regenvalgen in de zomer wijzen op het groeiend belang van voldoende overstromingsgebieden en waterbekkens.

- aanvullende maatregel 5B_009: aanleg van bijkomende waterconserveringsgebieden;
- aanvullende maatregel 5B_010: adaptatie klimaatwijziging;
- aanvullende maatregel 6_018: optimaliseren waterconserveringsgebieden door middel van voorwaarden voor het landgebruik;
- aanvullende maatregel 6_020: realiseren van nieuwe waterbergingscapaciteit op de onbevaarbare waterlopen van 1ste cat.

3.2 Ruimtelijke ordening

Ruimtelijk(e) structuurplan(nen)

Het GRS Heist-op-den-Berg is op 19 juni 2001 goedgekeurd bij ministerieel besluit.

Waterlopen

In dit GRS worden de beekvalleien aangegeven als structuurbepalend en als aanknopingspunten voor een verdere ruimtelijke invulling van Heist (GRS richtinggevend deel p.131). De beken (Bergebeek en Rashoevebeek) zijn volgens het GRS bovendien ook als verfraaiende ruimtelijke elementen nuttig (GRS richtinggevend deel p114). De Rashoevebeek vormt de overgang tussen het industriegebied en de woonwijk.

Figuur 11: Rashoevebeek als onderdeel van de natuurlijke structuur

Rashoevewijk

“Een planologische ‘vergissing’ in Heist vormt de Rashoevewijk. Een woongebied werd gecreëerd los van Heist-centrum, los van de nabijgelegen kern Heist-Goor, maar dicht bij het industriegebied Ten Bosch. Wonen bij het werken vertaalde zich hier in wonen in de open ruimte zonder voorzieningen.” (GRS informatief deel p. 34)

“De Rashoevewijk ligt geïsoleerd, is moeilijk bereikbaar en heeft geen voorzieningen. Problematisch is het feit dat sociale bouwmaatschappijen hier nog gronden bezitten. De bouwmaatschappijen moeten de mogelijkheid krijgen om op gunstiger gelegen plekken projecten te realiseren. (eventueel na compensatie van woonuitbreidingsgebied dat woongebied wordt, door wijziging van dit woongebied (+/- 7 ha) in open ruimte door middel van een R.U.P.” (GRS richtinggevend deel p. 106)

De Rashoevewijk is dus als kleine landeigendom ontstaan, maar de gemeente wenst volgens het GRS nu een gespreide vermenging van de volkswoningen in de totale woningvoorraad door kleinschalige projecten en dus niet meer aansluitend bij de Rashoevewijk (Heist-Goor). Daarom werd in het definitief door de gemeente vastgestelde GRS elders in de gemeente een herbestemming voorgesteld voor woonuitbreidingsgebied naar kleinschalige sociale woningen, sport- en spelterrein en parkgebied, in compensatie van de 7 ha ongebruikt woongebied in de Rashoevewijk. Voor dat gebied werd aangegeven dat die zone beter bebost wordt (nat bos met buffervijvers) als overgang met het industrieterrein Ten Bosch langs de Rashoevebeek (en verlaten expressweg tracé). Bij de definitieve goedkeuring door de minister werd de ruil van woongebieden echter geschrapt aangezien het aan te snijden woonuitbreidingsgebied gelegen was in het buitengebied en dit niet strookt met het stedelijk gebiedbeleid voor Heist-op-den-Berg (MB 19 juni 2001).

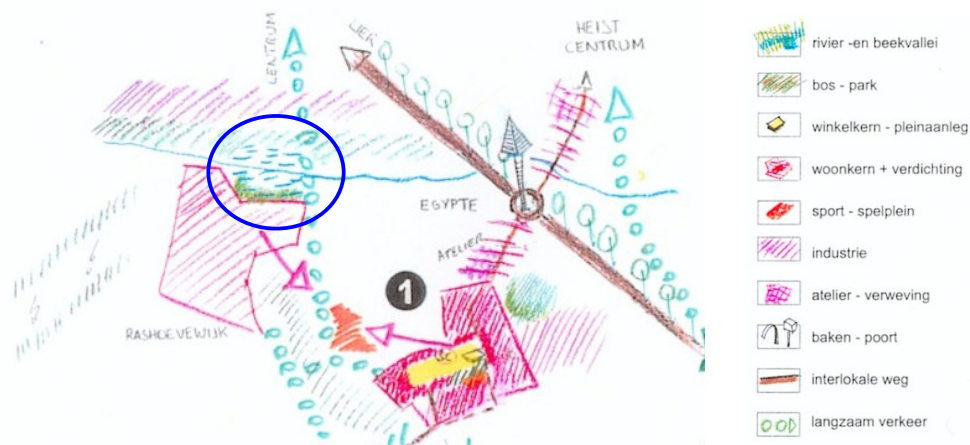
De herbestemming van het woongebied ten noorden van de Rashoevewijk werd wel goedgekeurd. "Voor de woongebieden en KMO gebieden die bestemd worden tot recreatiezone, bos- of parkgebied of een andere open-ruimtebestemming, worden ruimtelijke uitvoeringsplannen gemaakt. (bv. Zone ten noorden van de Rashoevewijk, spel- en sportterreinen langs de Boonmarkt, KMO-zone Schriek, woonuitbreidingsgebied Dalstraat, Booschot-Dorp, Grootlo...)." (GRS bindend deel p. 161)

Figuur 12: Gewenste open-ruimte-structuur (Rashoevewijk in het midden)

Industriepark Ten Bosch

Ten noorden van het aandachtsgebied, ligt een strook agrarisch gebied tussen het industriegebied en de Rashoevebeek. in het GRS wordt echter een uitbreiding voorzien van het industrieterrein Ten Bosch richting de Rashoevebeek (Figuur 13). De aanwezige waterlopen (Bergebeek, Rashoevebeek en Statieloop) dienen gerespecteerd en geaccentueerd te worden. (GRS bindend deel p. 169)

Figuur 13: Rashoevewijk binnen de gewenste ruimtelijke structuur

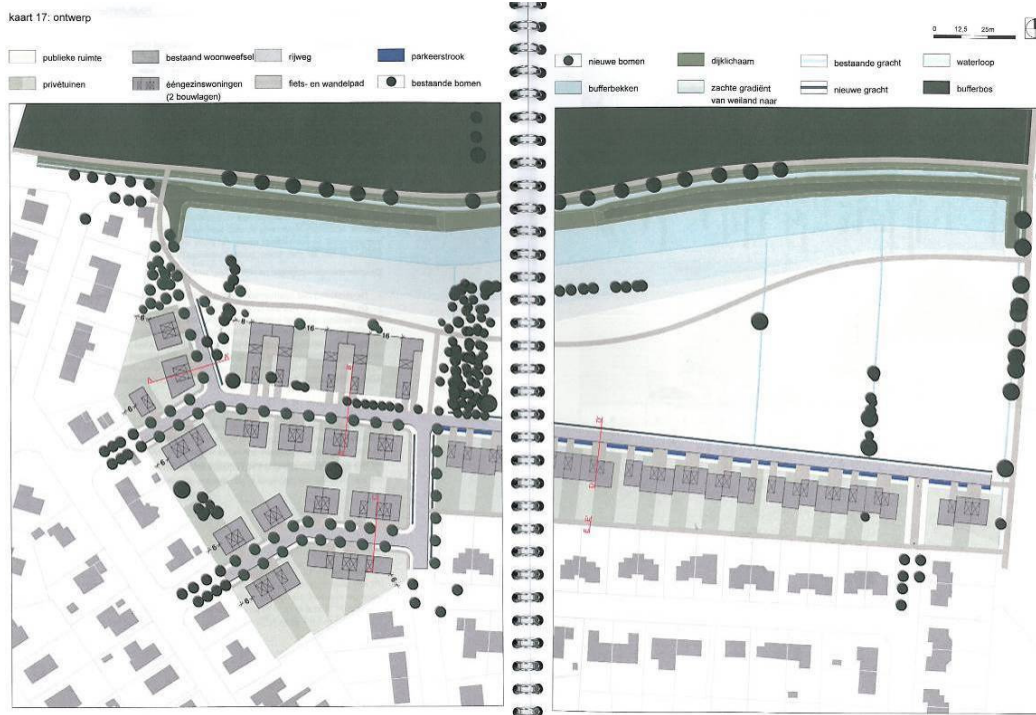
Vergunningstoestand

In 2004 werd een vergunning afgeleverd voor de aanleg van een bufferbekken (12/05/2004). Dit bufferbekken (16m op 379m, 3500m²) had tot doel om de aanvullende debieten van de Rashoevebeek afkomstig van het industrieterrein in het noorden op te vangen.

Overige ruimtelijke plannen

De Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen, eigenaar van het gebied, voerde een stedenbouwkundige studie uit voor de ontwikkeling van een zone die volledig samenvalt met het aandachtsgebied. De gemeente staat positief tegenover een verdere, gedeeltelijke ontwikkeling van dit gebied. Hierbij wordt een beperkte woningsdichtheid beoogd en wordt de open ruimte maximaal gevrijwaard. De omgevingsstudie waarin een gedetailleerde uitwerking van het gebied wordt opgesteld, moet nog opgemaakt worden.

In het meest recente ontwerp wordt een strook langsheen de Rashoevebeek gevrijwaard (Figuur 14).

Figuur 14: Ontwerp verdere ontwikkeling Rashoevewijk

De studie erkent evenwel dat de gronden ondanks het aangelegde bufferbekken nat blijven (zie ook hydrologische beschrijving).

Studie VMSW p 28:

Het projectgebied maakt deel uit van een groene vinger van het open landbouwlandschap die, tussen de Rashoevewijk en de industriezone Ten Bosch, naar het westen doordringt. De noordelijke grens van het projectgebied wordt gevormd door de Rashoevebeek. Een gemengde bomenrij van oude wilgen, elsen en populieren accentueert de lineariteit van de waterloop en voorkomt een direct zicht naar de oprukkende bedrijven. Het bufferbekken, gelegen ter hoogte van de Rashoevewijk, vormt met zijn dijken en riet-, elsen- en wilgenzoom een bijkomende visuele filter. Ondanks de inrichting van het bufferbekken blijven de gronden in het westen van het projectgebied drassig tot nat. Deze drassige gronden hebben geleid tot de spontane ontwikkeling van gesloten waardevolle wilgenstruwelen. In tegenstelling tot het westen is de oostzijde van het projectgebied volledig open. De groene weilanden sluiten perfect aan bij het waardevolle open landbouwgebied ten oosten van het projectgebied. Twee kleine grachten, geflankeerd door enkele knotwilgen, doorsnijden de weilanden en draineren het overtollige water naar het bufferbekken.

4 Toetsing aan het watersysteem

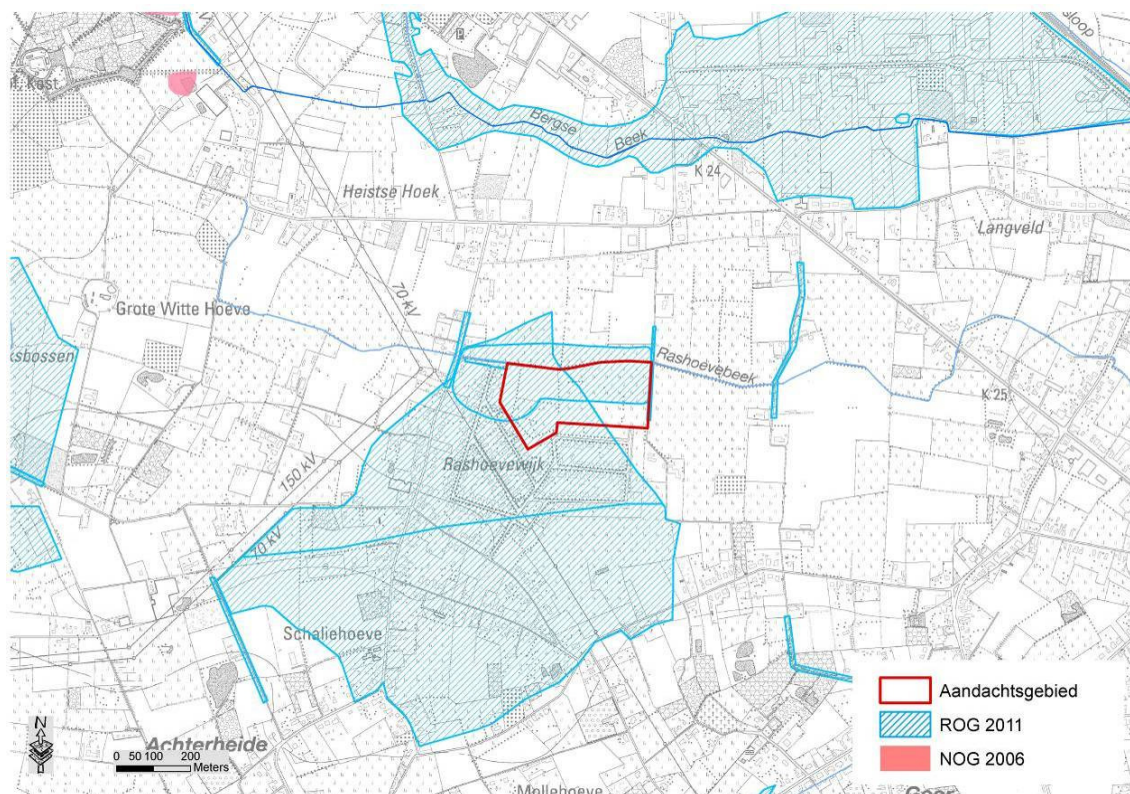
4.1 Overstromingsproblematiek

NOG:

Het aandachtsgebied is niet gelegen in van nature overstroombaar gebied, wat niet betekent dat het aandachtsgebied geen deel uitmaakt van de Rashoevebeekvallei. Het debiet van de Rashoevebeek is te beperkt om zich te laten weerspiegelen in de gevormde bodemprofielen.

ROG:

Het aandachtsgebied is op de zuidoostelijke tip na gelegen binnen de recent overstroomde gebieden volgens de ROG 2011. Delen van het aandachtsgebied zijn overstroomd in 1998 en/of 2003.

Figuur 15: Situering op ROG-kaart en NOG-kaart

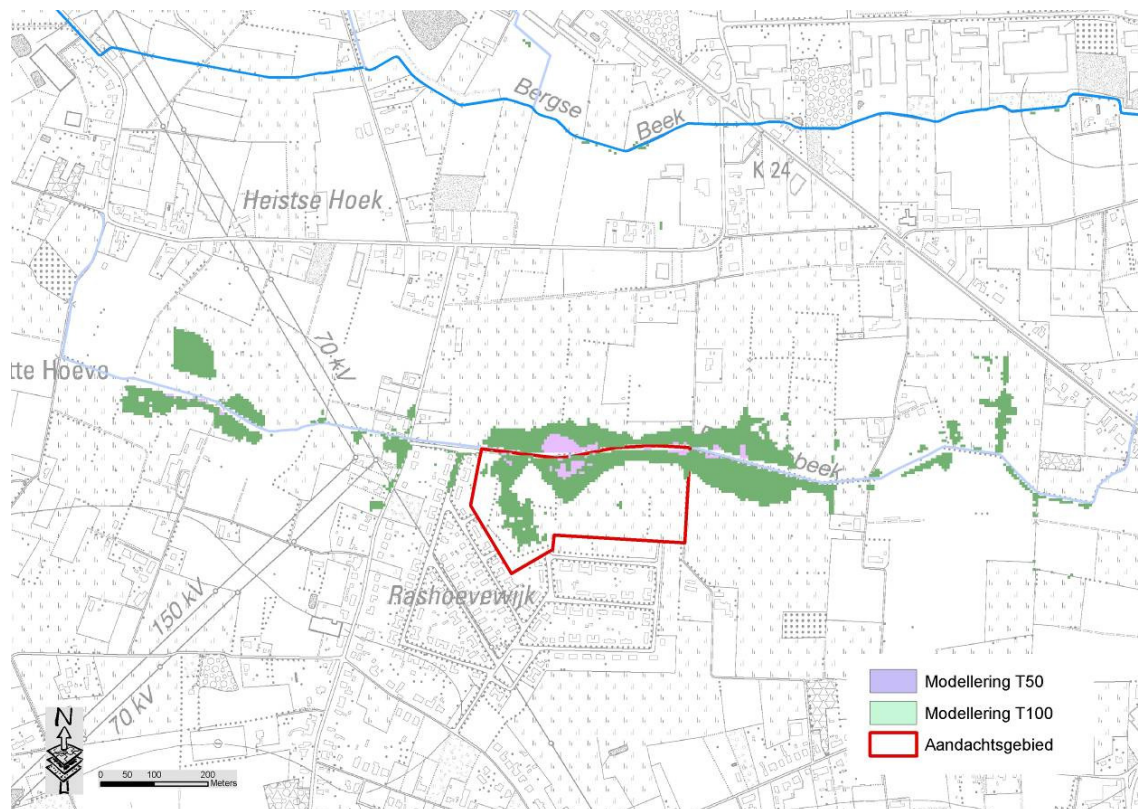
Inventarisatie overstromingen november 2010

De overstromingen van november 2010 werden geïnterviewd door de bekkensecretariaten. Deze inventarisatie geeft een beeld van de gebieden waarvoor concrete aanwijzingen bestaan dat ze overstroomd zijn. In die zin is de inventarisatie fragmentarisch te noemen. Er zijn vermoedelijk veel meer gebieden overstroomd dan deze die gekarteerd zijn, zeker in buitengebied.

Tijdens de inventarisatie werd het aandachtsgebied niet als overstroomd gekarteerd. Wel werden trajecten langs de Schaliohoevestraat, de Rashoevestraat, de Kleine Langveldstraat en de Misweg ingkleurd als overstroomd. Filmmateriaal via Youtube dd. 14/11/2010 (<http://www.youtube.com/watch?v=E7MUziWEvr0>) toont echter duidelijk dat minstens de landbouwgebieden ten oosten en ten noorden van het aandachtsgebied blank stonden. Achter het aangelegde bufferbekken werd niet gefilmd (zie bijlage 1, fotoreportage 25/08/2011).

OWKM (oppervlaktewaterkwantiteitsmodellering)/ Specifieke modelleringsstudies:

De provincie Antwerpen, dienst Waterbeleid voerde in 2000/2001 een modellering uit van de Bergebeek en de Raambeek waar de Rashoevebeek mee in opgenomen is. Deze modellering toont dat bij een bui met een retourperiode van 100 jaar (T100) een groot deel van het aandachtsgebied overstroomt. Bij een bui met een retourperiode van 50 jaar (T50) wordt enkele het centrale deel t.h.v. de Rashoevebeek aangesproken (Figuur 16). Deze modellering dateert van voor de aanleg van het bufferbekken.

Figuur 16: Modellering dienst Waterbeleid, provincie Antwerpen

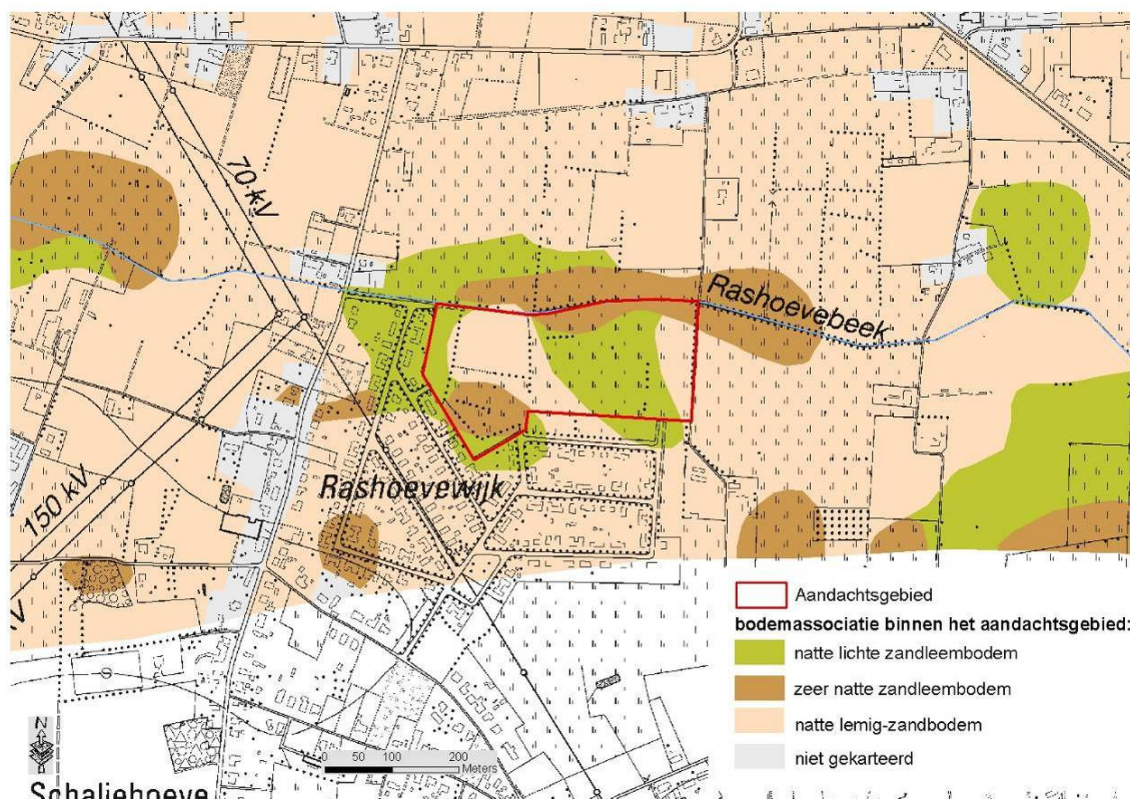
DHM:

Figuur 6 situeert het aandachtsgebied op het digitaal hoogtemodel. Het aandachtsgebied is lager gelegen dan de Rashoevewijk. Voornamelijk de westelijke helft en de noordelijk strook langs de Rashoevebeek liggen lager.

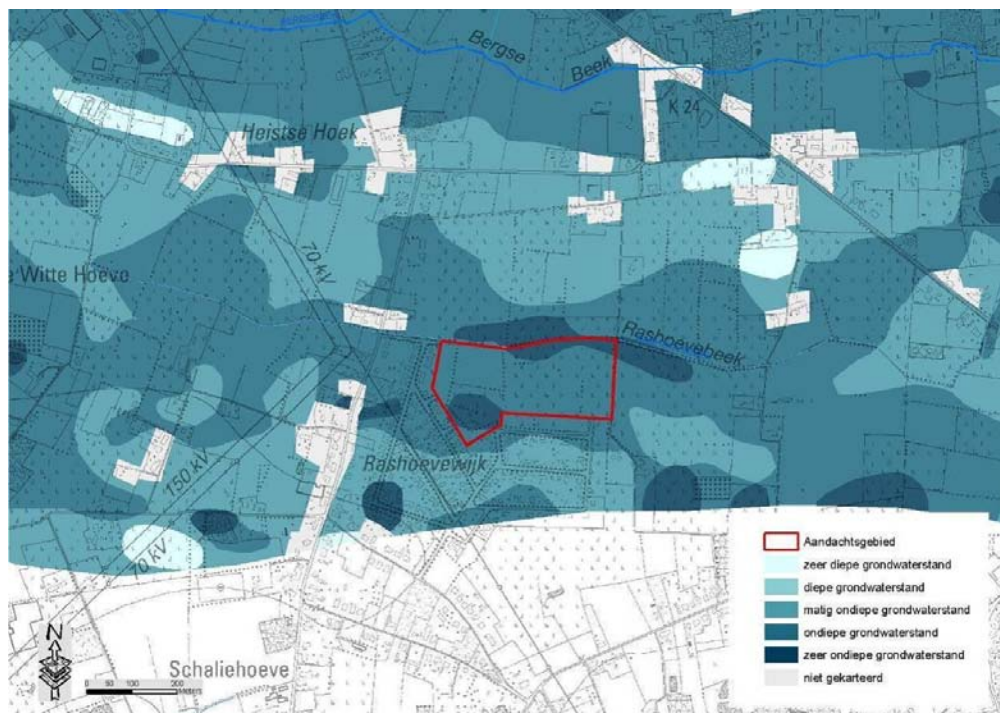
4.2 Verdrogingsproblematiek

Bodemassociaties in functie van water (op basis van textuur en vochttrap)

Het aandachtsgebied is overwegend gelegen in natte lemig-zandbodem en natte lichte zandleembodem. De gemiddelde grondwaterstand varieert tussen 25 en 50 cm onder het maaiveld. De zuidwestelijke tip en de noordelijke strook langs de Rashoevebeek worden gekenmerkt door zeer natte zandleembodem (Figuur 17). Dit type bodems kent een ondiepe tot zeer ondiepe grondwaterstand (Figuur 18) en is zeer geschikt om water vast te houden (sponsfunctie = waterconserveringsgebied). De gemiddelde grondwaterstand varieert tussen 0 en 25 cm onder het maaiveld. Zonder bijzondere maatregelen inzake waterhuishouding zoals droogtrekkingen of drainages zijn deze bodems niet geschikt voor bebouwing.

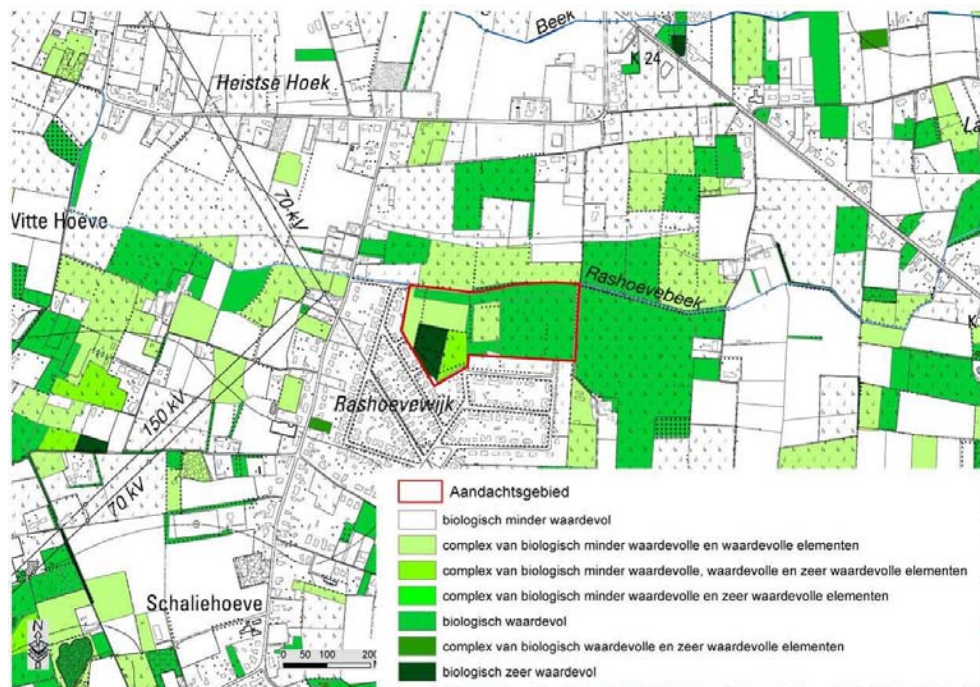
Figuur 17: Situering op kaart bodemassociatie

Figuur 18: Situering op kaart grondwaterstand

Biologische waarderingskaart

De biologische waarderingskaart definieert verscheidene complexen in het aandachtsgebied. De oostelijke helft van het aandachtsgebied betreft soortenarm permanent cultuurgrasland. Voornamelijk het westelijk en centrale deel van het aandachtsgebied worden gekenmerkt door vegetaties van vochtige standplaatsen, namelijk wilgenstruweel en moerasspirearigte (Figuur 19).

Figuur 19: Situering op de biologische waarderingskaart

5 Conclusie

Het aandachtsgebied ligt ten zuiden van de stad Heist-op-den-Berg (ten zuiden van de Liersesteenweg) en ten noordwesten van Heist-Goor. Het noordelijke deel van het aandachtsgebied wordt begrensd door de Rashoevebeek. Ten zuiden en ten westen bevindt zich de Rashoevewijk. Ten oosten zijn weilanden gesitueerd.

Hydrologische samenvatting

Het volledige aandachtsgebied speelt hydrologisch gezien een belangrijke rol als waterconserveringsgebied en fungeerde tot minstens vóór de aanleg van het bufferbekken als overstromingsgebied.

Het aandachtsgebied is overwegend gelegen in natte lemig-zandbodem, natte lichte zandleembodem en zeer natte zandleembodem. Dit type bodems kent een ondiepe tot zeer ondiepe grondwaterstand en is zeer geschikt om water vast te houden (sponsfunctie = waterconserveringsgebied).

Het DTM geeft duidelijk weer dat het aandachtsgebied lager gelegen is en behoort tot de vallei van de Rashoevebeek. Bijna het volledige aandachtsgebied is gelegen in effectief overstromingsgevoelig gebied en opgenomen in de risicozone van de federale verzekeringskaart.

Om de wateroverlast in de Rashoevewijk op te lossen werden in de loop van de jaren verschillende maatregelen getroffen. Zo werd in 2004 langs de Rashoevebeek een bufferbekken aangelegd in de noordelijke zone van het aandachtsgebied. In de praktijk zorgt dit bufferbekken er voor dat de waterloop ter plaatse is afgesneden van haar natuurlijke vallei (het aandachtsgebied). Dit is mogelijk de reden waarom tijdens de overstromingen van november 2010 het aandachtsgebied gevrijwaard is gebleven terwijl de aangrenzende landbouwgronden wél overstromd zijn geweest.

Het bufferbekken zoals dit momenteel functioneert lijkt niet in staat om grote volumes te ontvangen, piekdebieten af te toppen of overstromingen elders te voorkomen. Eventuele verhoogde debieten ten gevolge van een ontwikkeling van het aandachtsgebied en/of een verdere uitbreiding van het industriegebied Ten Bosch, zullen de situatie enkel verergeren. Een actualisatie van de waterbuffering in en rond het aandachtsgebied is aangewezen.

Bij de opmaak van de deelbekkenbeheerplannen werd bovendien als knelpunt aangegeven dat bij hevige regens het rioolstelsel van de Rashoevewijk het water niet kan afvoeren naar de Rashoevebeek. Ook hemelwater dat terecht komt op de nog onontwikkelde zone kan vaak moeilijk afwateren, en zorgt plaatselijk voor natte en drassige gronden. Bijkomende ontwikkeling zou dit knelpunt kunnen versterken.

Beleidsmatige samenvatting

Het richtinggevend gedeelte van het GRS Heist-op-den-Berg duidt de beekvalleien aan als structuurbepalend en als aanknopingspunt voor een verdere ruimtelijke invulling. De reeds bestaande Rashoevewijk, grenzend aan het aandachtsgebied, wordt beschreven als een planologische vergissing. Het feit dat sociale bouwmaatschappijen nog gronden bezitten (= aandachtsgebied) wordt als problematisch beschreven. Er wordt gesteld dat de bouwmaatschappijen de mogelijkheid moeten krijgen om op gunstigere plekken projecten te realiseren. In het definitief GRS werd daarom door de gemeente elders een herbestemming voorgesteld van woonuitbreidingsgebied naar kleinschalige sociale woning, etc in compensatie van het nog ongebruikte, te herbestemmen, woongebied (met name het aandachtsgebied) in de Rashoevewijk. Deze voorstellen werden niet weerhouden bij de definitieve goedkeuring van het GRS door de minister.

Ondertussen voerde de Vlaamse Maatschappij voor sociaal wonen een stedenbouwkundige studie uit voor de ontwikkeling van het aandachtsgebied. Hierin wordt tot op zekere hoogte rekening gehouden met de hydrologische situatie van het gebied: in het ontwerp wordt een strook langsheen de Rashoevebeek gevrijwaard. De ontwerpstudie erkent evenwel dat de gronden ondanks het aangelegde bufferbekken nat blijven. Uit bilaterale contacten met de gemeente blijkt dat de gemeente achter een (gedeeltelijke) ontwikkeling van het gebied staat. Men erkent tegelijkertijd wel de aanspraken die er vanuit het watersysteem gemaakt worden zodat men akkoord is om alleszins een groot deel van het aandachtsgebied vrij te houden voor waterberging. Men is ook bereid om, indien

nodig, de nodige initiatieven te nemen om een deel van de linkeroever van de Rashoevebeek (met bestemming landbouw) in te schakelen voor waterberging.

Het aandachtsgebied maakt ook deel uit van de actie 10-02_12 (Voorzien van bergingsmogelijkheden in de vallei van de Bergebeek) uit het deelbekkenbeheerplan benedengebied Grote Nete. Een doel van de actie is om wateroverlastproblemen te voorkomen in o.a. de Rashoevewijk.

6 Suggestie naar ontwikkelingsperspectief

De hydrologische toetsing wijst duidelijk uit dat het stimuleren van woonontwikkeling in het aandachtsgebied niet aangewezen is. Een bestemming die rekening houdt met de functies waterberging en waterconservering is gewenst. Een herbestemming is vanuit het watersysteem dan ook de meest aangewezen oplossing. Ook een aantal specifieke omstandigheden voor dit gebied (o.a. twee lopende planningsprocessen die zowel qua timing als qua ligging sterk aansluiten bij het signaalgebied Rashoeve, gronden die eigendom zijn van een Vlaamse instelling,...) pleiten sterk voor een herbestemming. Het verlies aan juridische voorraad woongebied kan via planologische ruil worden tenietgedaan. Het planproces mbt de afbakening van het kleinstedelijke gebied van heist-op-den-Berg biedt mogelijkheden om dergelijke planologische ruil en de daaraan gekoppelde herbestemmingen door te voeren.

Indien er desondanks toch geopteerd wordt voor een verdere ontwikkeling van het gebied (cfr. de studie van de VMSW), stellen zich een aantal belangrijke knelpunten: gezien bijna het volledige aandachtsgebied effectief overstromingsgevoelig is, zal het uitermate moeilijk zijn om bijkomende berging te realiseren in het gebied. Dit geldt eveneens voor de strook landbouwzone ten noorden van de Rashoevebeek. Ook dit is reeds in grote mate effectief overstromingsgevoelig. Het enige alternatief hiervoor zou zijn om (een deel van) het aandachtsgebied zodanig te ontwikkelen dat het waterbergend en waterconserverend vermogen niet aangetast wordt, bijvoorbeeld door het bouwen van kolomwoningen.

In beide scenario's is het herstel van de relatie tussen de Rashoevebeek en haar onmiddellijke omgeving, en dus ook de vrijwaring van deze omgeving, een absolute vereiste. Concreet betekent dit een uitdrukkelijke vraag vanuit het watersysteem om het huidige bufferbekken, welk de facto een dijk vormt tussen de waterloop en de natuurlijke overstromingszone, te supprimeren.

Bijlage 1

Fotoreportage terreinbezoek 18 november 2010

03

04

05

06

07

08

09

10

11

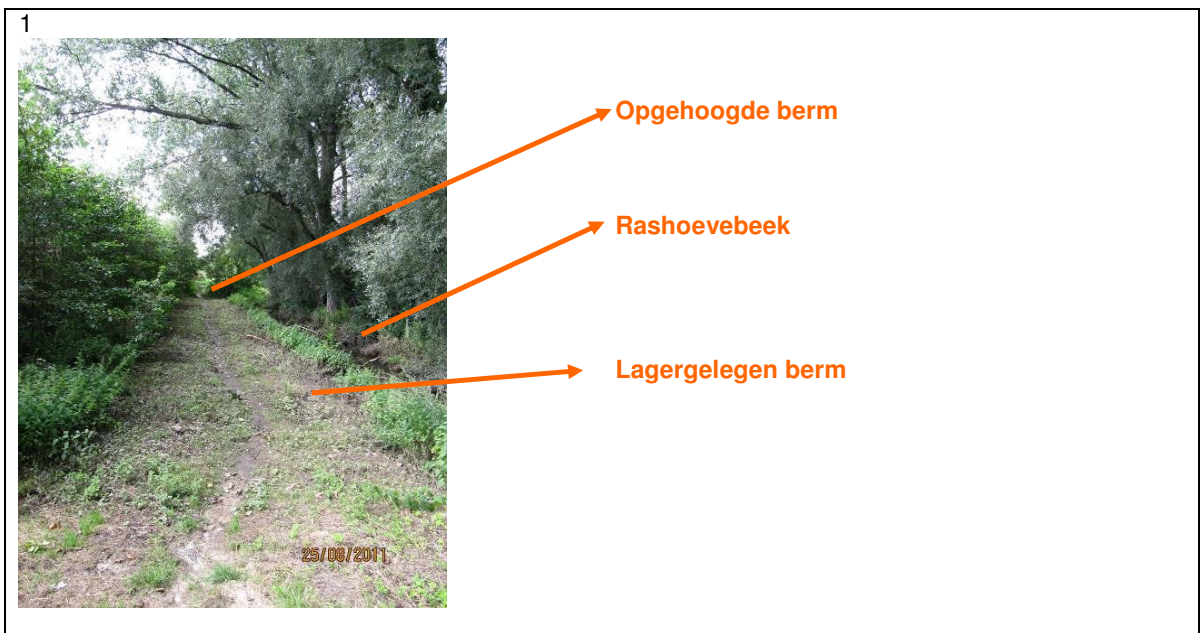
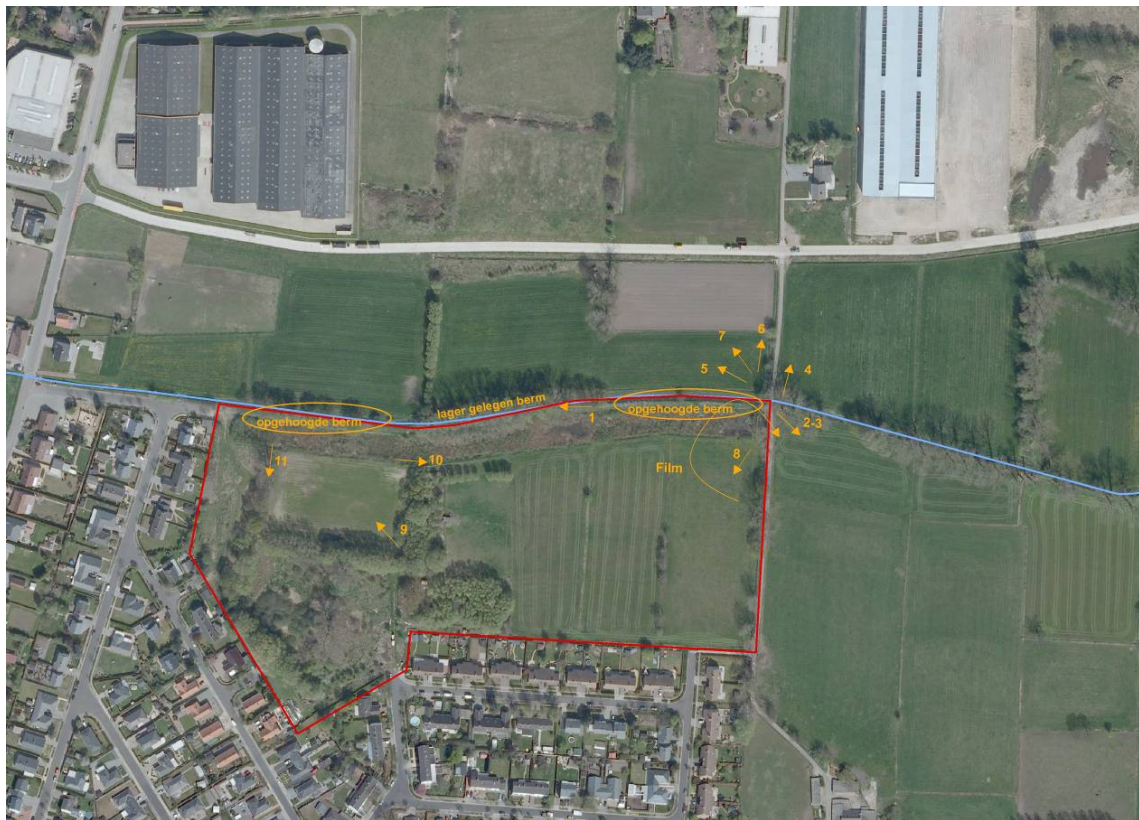
12

13

Fotoreportage terreinbezoek 25 augustus 2011

3 terreinbezoek

3 youtube november 2010

4 terreinbezoek

4 youtube november 2010

5 terreinbezoek

5 youtube november 2010

6 terreinbezoek

6 youtube november 2010

7 terreinbezoek

7 youtube november 2010

8 terreinbezoek

8 youtube november 2010

9

10

11

Bijlage 2: besluit college burgemeester en schepenen Heist-op-den-Berg dd 8/11/2011

Provincie ANTWERPEN

Arrondissement
MECHELEN

GEMEENTE
HEIST-OP-DEN-BERG

UIT HET REGISTER DER BERAADSLAGINGEN
VAN HET COLLEGE VAN BURGEMEESTER EN SCHEPENEN
WERD HET VOLGENDE GETROKKEN:

ZITTING VAN 8 NOVEMBER 2011

AANWEZIG: Luc Vleugels - burgemeester
Jef Marien, Patrick Feyaerts, Eric Verbist, Carl Verelst, Nand-Blauwens, Anja Van Dyck, Hans Welters, ~~Dirk Van Noten~~ - schepenen
Erna Van den Wouwer - secretaris

MAATREGELEN M.B.T.
SIGNAALGEBIED
RASHOEVE.

-1.811.111.1

10/ 1 kl.
1 B&M
1 t.z.
1 Bekensecretariaat
1 My v/d Huisvesting
1 VMSW (via maatschappij)
1 IOK (Planning, industriezone)
1 Prov. Dienst Waterbeleid
1 Hidrorio
✓ 1 Stabo (I. Spaepen)

Het college,

Gelet op de vergadering van 3 oktober 2011 te Heist-op-den-Berg op vraag van het bekkenscomité van het Netebekken m.b.t. het signaalgebied Rashoeve;

Gelet op de geplande uitbreiding van de Rashoevewijk, waarvoor reeds een architectuurwedstrijd plaatsvond;

Gelet op de opmaak van een RUP KMO-zone Heistse Hoek voor het gebied ten noorden van de Rashoevebeek;

Overwegende dat alvorens verdere stappen gezet worden door Maatschappij voor de Huisvesting (woonwijk) en IOK (RUP) het noodzakelijk is om een grondige modeleringstudie en een watertoets uit te voeren voor het gebied;

Overwegende dat de uitbreidingsplannen voor de wijk hoofdzakelijk een afwerking van de bestaande wijk betreffen, waarbij een groot deel van de huidige open ruimte tussen wijk en beek open blijft en in aanmerking komt voor uitbreiding van de waterbuffering;

Overwegende dat in het ontwerp-RUP Heistse Hoek, eveneens een ruime groenbufferzone voorzien is tussen beek en KMO-zone, die mogelijk ook voor waterbuffering zou kunnen in aanmerking komen;

Gelet op enkele andere gesignaleerde problemen op de vergadering, met name het nog niet optimaal functioneren van het reeds door de gemeente gerealiseerd bufferbekken en mogelijk onvoldoende waterbuffering op eigen terrein van een aantal bedrijven in de industriezone;

BESLUIT:

ART.1.- De Maatschappij voor de Huisvesting en IOK te verzoeken om de lopende processen voor het realiseren van de uitbreiding Rashoevewijk en de opmaak van het RUP KMO-zone Heistse Hoek voortopig stil te leggen.

ART.2.- De Afdeling Technische Zaken te gelasten om studiebureau Stabo, ontwerper van het reeds gerealiseerd bufferbekken te contacteren met het oog op de verbetering van de werking van het bestaande bufferbekken.

ART.3.- De Afdeling B&M te gelasten om een controle te organiseren op de aanwezige waterbuffering bij de bedrijven in de omgeving.

Provincie ANTWERPEN

Arrondissement
MECHELEN

GEMEENTE
HEIST-OP-DEN-BERG

UIT HET REGISTER DER BERAADSLAGINGEN
VAN HET COLLEGE VAN BURGEMEESTER EN SCHEPENEN
WERD HET VOLGENDE GETROKKEN:

ZITTING VAN 8 NOVEMBER 2011

ART.4.- De Maatschappij voor de Huisvesting en IOK te verzoeken om zo snel mogelijk in onderling overleg een modelleringsstudie met watertoets voor deze omgeving uit te voeren om de randvoorwaarden (bv. maximum bebouwbare oppervlakte, te realiseren beveiligingsmaatregelen) vast te leggen voor respectievelijk uitbreiding wijk en realisatie KMO-zone. De Maatschappij voor de Huisvesting kan hiervoor mogelijk beroep doen op de diensten van VMSW.

ART.5.- Uiterlijk in december 2011 een overlegvergadering te beleggen met de diensten van het bekkencomité, Maatschappij voor de Huisvesting, VMSW, IOK, Provinciale Dienst Waterbeleid, HidroRio, Afdeling Technische Zaken en B&M om meer concrete afspraken te maken over de uit te voeren modelleringsstudie en watertoets.

Namens het college,

i.o. de secretaris,
(get. Erna Van den Wouwer)

de burgemeester,
(get. Luc Vleugels)

Voor eensluidend uittreksel:

i.o. de secretaris,

de burgemeester,

Erna Van den Wouwer

Luc Vleugels